

ՀԱՅՈՐ ԱՐԱՄՅԱՆ

ՄԵԿ ՔԱՆԻ ԺԱՄ՝ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՀՈԳԵՎՈՐ ՃԵՄԱՐԱՆՈՒՄ

արիները ինչքան արագ են անցել-գնացել, բայց միաժամանակ՝ ինչքան կուռ և արդյունավետ...

Չորս տարի և մեկ քանի ամիս են անցել այն պատմական, անմոռանալի օրերից, երբ գաղթաշխարհի բոլոր ծայրերից եկած պատգամավորները Սովետական Հայաստանի և եղբայրական ռեսպուբլիկաների բոլոր թեմերից եկած պատգամավորների հետ միասին պիտի ընտրեինք Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի նոր գահակալը:

Տարիներն անցել—գնացել են երազի պես արագ, բայց միաժամանակ կուռ և արդյունավետ: Ինչքան հսկայական փոփոխություններ մեր կյանքում՝ 1945 թվի հունիս—հուլիսի այն օրերից ի վեր....

Այն օրերին դեռևս պատերազմը չէր դադարել, և մեր մեծ Հայրենիքի հերոսական ժողովուրդը ռամեն ինչ ուղղությամբ համար՝ լողում էր իր ուժերը վերջնական հաղթանակի համար: Իսկ այսօր, վերահաստատված խաղաղության պայմաններում, այդ միևնույն հերոսական ժողովուրդը արագ թափով կենսագործում է Ստալինյան հետպատերազմյան հնգամյա պլանը: Այժմ մեր մեծ երկիրը դարձել է ավելի ամրախարխալ, ավելի պողպատակուռ քան երբեք: Այժմ արվում է ամեն ինչ՝ թանկ զնված խաղաղության պաշտպանության, արվում է ամեն ինչ, որպեսզի մեր ժողովուրդի կյանքը դառնա ավելի բարոր, ավելի երջանիկ, քան երբեք: Ես հավատացած եմ, որ այն բոլոր այցելուները, որոնք այստեղ էին 1945 թվի պատերազմական օրերին,

եթե այժմ լինեն նրանում, այլևս չեն ճանաչի իրենց տեսած մայրաքաղաքը:

Այն օրերին հայրենադարձությունը դեռևս մեկ վառ իղձ էր, մեկ ակնկալություն միայն, իսկ այժմ, շնորհիվ մեր երկրի իշխանության և ժողովրդի, և անձամբ հանձարեղ առաջնորդի հոգատարության, տասնյակ հազարներով պանդուխտ հայերի հայրենադարձությունը իրականություն է:

Այն օրերին, իմ սեփական տան մեջ՝ ժամանակավոր այցելուի, անցորդի հանգամանք ունեի միայն. իսկ այժմ, շնորհիվ հայրենադարձության մեծ շարժումին, ինչս էլ մեկն եմ հազարավոր այն ներգաղթողներից, որոնք դարձել են Սովետական Հայաստանի լիիրավ քաղաքացիներ:

Եվ ահա, աշնանամուտի այս լուսապայծառ օրը, անցել եմ մեր մայրաքաղաքը էջմիածնի խճուղուն կապով Հաղթանակի կամրջով, և մեկ սիրունատես «Մոսկվիչ» մարդատար ավտոմեքենայով գնում եմ էջմիածին: Աշնանային պայծառ արև է: Խճուղու երկու կողմը ամառային պերճ բուսականությամբ է ծածկված. գեղեցիկ է, ընդհանրապես, Արարատյան դաշտի աշունը: Եվ հիասքանչ նայում եմ մերթ ակնապարար, վճիռ—կապույտ երկնքին, մերթ սպիտակափառ Մամաթիներին, մերթ՝ Արաբաժի կոթողացած շորս գաղաթիներին, և մերթ էլ իմ անմիջական շրջապատին:

Խթնաշաղախ տրամադրությամբ, ուրախ մտորումներով, ապակու պես ողորկ ճանապարհի վրա սահող «Մոսկվիչ» մեջ նստած, շարունակում եմ մտովի զուգակշիռն անել անցյալ և ներկա պայմանների:

Այն օրերին, հենց այս Հաղթանակի կամուրջը, որի վրայով առհենց — անցավ ավտոն, չկար տակավին, ավելի ճիշտ՝ կառույց-

ման պրոցեսի մեջ էր միայն։ Իսկ հիմա, իր բարձր կամարներով, հսկայական լայնք ու երկայնքով, հանդուգն ու հզոր կառուցվածքով՝ իր անվան արժանի հոյակապ մեկ կոթողացում է՝ Նրեանի տեսարժան վայրերից մեկը։

Այն օրերին, երբ կաթողիկոսական ընտրությանց տարեգրությանց մեջ իր նախընթացը շունչեղ մեկ կերպով, այսինքն՝ հայրենական թե սփյուռքային բոլոր թեմերի պատգամավորներին բացարձակ համակամությամբ ու միաձայնությամբ Ազգընտիր Տեղակալը Ամենայն Հայոց Հայրապետ ընտրվեց՝ էջմիածնի Հոգևոր ճեմարանի վերաբացումը նորընտիր Հայրապետի ծրագրերից մեկն էր միայն։

Իսկ այժմ, այդ ծրագիրը իրականություն է արդեն։ Ճեմարանը բոլորել է չորս տա-

րից ներս, կանգ է առնում էջմիածնի նախկին մատենադարանի երկհարկ շքեղ շենքի առջև, ուր 1945 թվի աշնանից իվեր տեղավորված է վերաբացված հոգևոր ճեմարանը։ Այս շենքի ընդարձակ դահլիճներից մեկումն էր, որ տեղի ունեցան համագումարի նիստերը։

Ճեմարանի պարապմունքները շեն սկսվել դեռևս այս ժամին, և վայելուշ, մաքուր համազգեստներ հագնված առողջակազմ, կայտառ պատանիներ և երիտասարդներ ըզբոսնում են վանքի ծառազարդ, ծաղկազարդ պարտեզներում, կամ կանգնած մոնումենտալ դարպասների առաջ՝ զրուցում են իրար հետ՝ ժպտադեմ, բայց լուրջ և զգաստ՝ ճեմարանի սաներից են այդ շնորհալի տղաները։ Առաջնորդվում ենք ճեմարանի վերատեսուչ, հայտնի մտավորական-մանկավարժ

Էջմիածնի ձեռնադրված հինգ սարկավագները միաբանության անդամների և հոգևոր ճեմարանի տեսուչ Միևսայանի հետ միասին։

րեշրջան, և աշնանամուտի այս օրերին, նա գտնվում է իր գոյության հինգերորդ տարվա սեմին։

Այսօր, որոշել ենք այցելություն տալ հոգևոր ճեմարանին։

... Իրոք, տարիներն ինչքա՛ն արագ են անցել—գնացել, բայց միաժամանակ՝ ինչքան կուռ և արդյունավի։

Ավտոն անցնում է նախկին Գևորգյան ճեմարանի կարմրավուն, ընդարձակ շենքի առջևից և մտնելով էջմիածնի պարիսպան-

Մինաս Մինասյանի առնանասենյակը՝ 3-րդ հարկի վրա։ Բոլոր հարկերի որմերը զարդարված են աստվածաշնչական պատկերներով. զգում ես իսկույն, որ գտնվում ես կրոնական հաստատության մեջ։ Ուշագրավ մաքրություն, անդորրություն է ամենուրեք, որ պատիվ է բերում և՛ ճեմարանի ղեկավարությանը, և՛ սաներին։

Ներս ենք մտնում վերատեսուչի ընդարձակ, լավ կահավորված ու կոկ առանձնասենյակը՝ «հաճելի անակնկալ» պատճառելով իրեն, ինչպես ինքն է ասում։

Ընկեր Մինասյանի հետ «հին» ծանոթներ ենք, դեռ 1945 թվից: Նա հայաստանյան թեմերից մեկի պատգամավորներից էր կաթողիկոսական ընտրությանը և համագումարի կողմից ընտրվել էր Հոգևոր Գերագույն խորհրդի անդամ՝ հանգ. Ստ. Մալխասյանցի, Երվանդ Շահազիզի և Ստ. Կամսարականի հետ:

Հուլիս խրախուսիչ է այն անձնդիր, շեքմ և անդուլ հոգատարությունը, որ Վեհափառ Հայրապետը ցուցաբերում է Հոգևոր ճեմարանի նկատմամբ: Չնայած իր զբաղմունքներին և ծանրաբեռնվածությանը, ալեգարդ Հայրապետը հաճախ է լինում ճեմարանում, լսում դասերը՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով կրոնագիտական և փիլիսոփայական ուսմունքների դասավանդման վրա՝ դասախոսներին տալով մեթոդական և այլ կարգի ցուցմունքներ: Վերատեսուչը և դասախոսները մեծ շահով օգտվում են Վեհափառի հայրական ձեռնահաս ղեկավարությունից: Նա անձամբ ծանոթ է յուրաքանչյուր սանի ընդունակության և հակումների հետ:

Վեհափառը համարյա միշտ ներկա է լինում սանների կողմից կազմակերպված գրական-գեղարվեստական երեկույթներին, ինչպես նաև տարեվերջին քննություններին՝ գործակից հոգատարությամբ շրջապատելով սաններին և քաջալերելով նրանց:

Պիտի ավելացնել, որ Հոգևոր ճեմարանի սանների համար խիստ քաջալերական կարող է լինել բարերարների հետ ունեցած իրենց թղթակցությունը: Սաներից ոմանք թղթակցում են իրենց բարերարների հետ:

Ավելորդ չէր լինի, ընթերցողներին ծանոթացնելի այս իմ հին ծանոթիս հետ:

Մ. Մինասյանը նախկին տաճկահայ է. ծնվել է Կյուրին, 1892 թվին: Հայրը զոհվել է 1895 թվի կոտորածներին...: Երկու տարի սովորել է իր ծննդավայրի տրբանոցում, ապա՝ տեղի ազգային վարժարանում և Մարզպանի ամերիկյան գույնճում և Պոլսի Ռոպերթ գույնճում: Վերջում բարձրագույն ուսում է ստացել Պոլսի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետում և սովորել 1914 թվին: 1923 թվին, երբ Պոլսի հայ մտավորականությունը ցրվում էին զանազան գաղութներ, Մինասյանը նախընտրում է անցնել ազատագրված հայրենի երկիրը և ժառանգել իր հարազատ ժողովրդին:

Գալով Հայրենիք, սկզբում նա դասախոսում է Երևանի Բանֆակում (բանվորական ֆակուլտետ), իսկ հետագայում դասախոսում Երևանի Պետական Մանկավարժական ինստիտուտում, Պետական համալսարանում, որպես մասնագետ անգլերենի, թրքերենի և

աշխարհագրության: Անգլերենից թարգմանել է Հովսեփ Էմինի «Կյանքը և արկածները» աշխատությունը: Լավ ընտանիքի հայր է, ունի չորս զավակներ:

Գիշերօթիկ կրթական այնպիսի մի հաստատություն, ինչպիսին ճեմարանն է, պետք է ունենար լայն կենսափորձով և մանկավարժական պատրաստվածությամբ այնպիսի տեսուչ, ինչպիսին ընկ. Մինասյանն է: Ճեմարանը գտնվում է լավ, գուրգուտ, հայրական ձեռներում:

— Ընկեր Մինասյան, — դիմում եմ վերատեսչին, նստելով նրա կողքին, իր աշխատության գրասեղանի առջև, ինձ առաջարկված բազկաթոռում, — Հայաստանի և եղբայրական ռեսպուբլիկաների թեմերի ժողովրդից ցանկացողները միշտ էլ անձամբ կարող են դալ, հետաքրքրվել ճեմարանով, տեսնել ձեր աշխատանքը, ձեր գործը, բայց Սփյուռքի հայերը չունեն այդ հնարավորությունը. ուստի ես նպատակահարմար համարեցի գալ անձամբ տեսնել թե ի՞նչ վիճակում է ճեմարանը և «էջմիածին» ամսագրի մեջ գրել իմ տպավորությունները:

— Լավ մտածում եք ունեցել, — պատասխանում է վերատեսուչը, — պատրաստ եմ ձեզ հաղորդել բոլոր ձեր ցանկացած տեղեկությունները. կարող եք ներկա լինել դասախոսություններին, տեսնել ննջարանները, ճաշարանը, ինչ որ ցանկանաք:

Առաջին հերթին հետաքրքրվում եմ դասախոսական կազմով:

Ճեմարանը օժտված է ձեռնհաս դասախոսներով. տալիս ենք նրանց անուն — ազգանունները և դասավանդած առարկաները.

Արևելյան գաղութներին ծանոթ պրոֆեսոր — ղուկտոր Աշոտ Աբրահամյանը դասավանդում է հայոց պատմության աղբյուրների ուսումնասիրությունը: Պրոֆ. Լևոն Միմյունովը դասավանդում է տոմարագիտություն: Վերատեսուչ Մ. Մինասյանը՝ անգլերեն լեզու: Ֆիլոլոգիական գիտությունների թեկնածու Արմենակ Պողոսյանը ավանդում է հայոց լեզու, լեզվի տեսություն, հայ լեզվի պատմություն, գրականության տեսություն: Մանկավարժական ինստիտուտի ասպիրանտ Միհրան Գամաղելյանը՝ հոգեբանություն և լոգիկա: Գիտությունների ակադեմիայի Պատմության ինստիտուտի ասպիրանտուրան ավարտած Սուրեն Ավագյանը՝ նոր պատմություն, փիլիսոփայության պատմություն: Ռուսական Մանկավարժական ինստիտուտն ավարտած և նույն ինստիտուտի դասախոսներից Ելենա Թումանյանը՝ ռուսաց լեզու: Վաստա-

կավոր ուսուցիչ Հրանդ Քոչարյանը՝ մաթեմատիկա և ֆիզիկա: Երևանի Մանկավարժական ինստիտուտն ավարտած Արմեն Մինասյանը՝ սովետական շրջանի հայ գրականություն և ռուս գրականություն: Ճեմա-

վածաբանություն, Հիսուսի կյանքը, կարգապահական, քրիստոնեական վարդապետություն:

Արմենուի վաստակավոր գործիչ կոմպոզիտոր Դանիել Ղազարյանը և Տեր Նիկողա-

Ձեռնադրված հինգ սարկավագներ

րանավարտ, երկարամյա մանկավարժ Անուշավան Միքայելյանը՝ գրաբար: Զմամարի սեմինարիայից, Ֆ. Բորջանյանը՝ կրոնների պատմություն և Ս. Գրոց մեկնություն: Անթիլիասի դպրեանքից շրջանավարտ հայրենագարձ Նղիշե Վարդերեսյանը, Սուեանիցի հայտնի քահանա Տեր Վարդանի որդին, ավանդում է հայոց եկեղեցու պատմություն, ընդհանուր հիկեղեցու պատմություն, առ-

յու քհ. Բավեյանը՝ հրաժշտություն:

Ճեմարանը ունի նաև իր մշտական բրժիշկը, հանձինս բժ. Աշոտ Մուշեղյանի, որը ամեն առավոտ այցելում է ճեմարան և հոգ տանում սաների առողջությանը, և պարբերաբար առողջաբանական նյութերի շուրջ զեկուցումներ է տալիս նրանց:

Մրադրով նախատեսված էր, որ ճեմարանն ունենա երեք դասարանական և երեք

լսարանական կուրս: Կրթական այս նոր տարեշրջանին նա ունի արդեն իր լսարանական երկրորդ կուրսը: Գալիք տարի կկազմվի նաև երրորդ և վերջին կուրսը, և ծրագրի բոլոր նախատեսությունները լրիվ կենսագործված կլինեն: Ճեմարանը կկարողանա տալ իր անդրանիկ հունձը՝ Մայր երկրի հողին վրա, դարավոր Մայր Աթոռի ներջնիշող միջավայրում պատրաստված, բնատուգմիկ առաքինություններով օժտված և բարձրագույն ուսմամբ զինված երիտապարզ կրոնավորների առաջին հույլը:

Արդեն լսարանական առաջին կուրսն ավարտած սաներից հինգը հունիսին սարկավագ են ձեռնադրվել: Ուրիշներն էլ դիմում են տվել և շուտով տեղի կունենա և նրանց ձեռնադրությունը:

Սաների մեջ զգալի տոկոս են կազմում հայրենադարձները: Նրանք թվով 14 են—կան Սիրիայից, Լիբանանից, Պաղեստինից, Իրանից, Ֆրանսիայից և Եգիպտոսից ներգաղթածներ: Մեկ քանիսն արդեն նախկին սաներ են Երուսաղեմի Խառանգավորացին կամ Անթիլիասի դպրեանքին, այնպես որ հեշտ եղավ նրանց տեղավորումը համապատասխան կուրսերում: Սաների մեծագույն մասը՝ Հայաստանից, Վրաստանից, Հյուսիսային Կովկասից և Լեռնային Ղարաբաղի ավտոնոմ շրջանից են:

— Նախկին մատենադարանի այս շենքը բախարարում է ձեռք բուրբ պահանջներին, — հարց ենք տալիս վերատեսչին:

— Լրիվ բայց չկարծեք, թե միայն այս շենքն ունենք մեր տրամադրության տակ: Այստեղ գտնվում են լսարանները, հանդիսությունից դահլիճը և գրադարանը: Վեհափառ ճեմարանի տրամադրության տակ գրած է նաև նախկին Սինոդի շենքը, որտեղ գտնվում են մեր տաների ննջարանները, ճաշարանը, խոհանոցը և այլն:

Վերատեսչի առանձնասենյակում կան կողք-կողքի երկու խոշոր ապակեպատ պահարաններ՝ լիքով ավելի քան 1000 արժեքավոր գրքերով: Նայում եմ գրքերին և ասում:

— Սրեկի այս է՝ ճեմարանի գրադարանը...

— Օ՛հ, ո՛չ, — պատասխանում է վերատեսչը: Այստեղ են նորերս մեր ձեռք բերած գրքերը: Մեր գրադարանը առաջին հարկումն է, նախկին պատկերասրահի ընդարձակ դահլիճում: Այնտեղ կան 10.000 հատոր: Քիչ հետ կտեսնեք:

Վերատեսչի հետ մտնում ենք երկրորդ լսարանի ընդարձակ սենյակը, որտեղ կան մեկ տասնյակ տաներ: Ամբիոնի վրա է գրաբարի դասախոս Միքայելյանը: Սաներից մեկը կարդում է Նղիշի «Վասն Վարդանանց և հայր Պատրիարքի» մատյանից մեկ հատված,

թարգմանում, վերլուծում քերականորեն, բացատրում մեծ հմտությամբ և ինքնավրատահությամբ: Մյուսները՝ հակված իրենց գրքերի վրա, հետևում են տող առ տող: Հետո ուրիշները իրենց հերթին կարդում են, պատասխանում դասախոսի հարցերին: Ուստի ողջները կարդում, թարգմանում ու բացատրում են այնքան լավ, որ դասախոսը շատ հազվադեպ միջամտելու տեղիք է ունենում՝ ուղղելու համար նրանց: Նղիշի պերճ ու հանդիսական գրաբարը շատ հաճելի է սաների բամբ ձայնով, վճիռ առողջանությունը և ճիշտ շեշտավորմամբ:

Հրաժեշտ ենք տալիս դասախոսին և սաներին: Իջնում ենք երկրորդ հարկը և մտնում ճեմարանի երրորդ դասարանը, որտեղ այդ պահին հայտը լեզու է դասավանդում երիտասարդ դասախոս Արմենակ Պողոսյանը:

Քիչ հետո առաջին հարկն ենք իջնում: Ահա հանդիսությունների ընդարձակ ու շքեղ դահլիճում ենք: Որմերը զարդարված են վեհ. Գևորգ Զ.-ի և ուրիշ հին կաթողիկոսների մեծադիր դիմանկարներով՝ լուսանկար կամ յուղանկար:

— Այս դահլիճում, — շարունակում է վերատեսչը, — հավաքվում ենք պարբերաբար և ունենում հանդիսություններ: Պետական տոներին, Վարդանանցին, Թարգմանչաց տոնին և դանազան մեծ գրողների և արվեստագետների հոբելյանական հանդիսությունաց առիթներով, սաները ունենում են ելույթներ, կարդում՝ ինքնագիր բանաստեղծություններ, և ինքնուրույն գեկուցումներ և այլն: Վեհափառն անձամբ ներկա է լինում մեր երեկույթներին և քաջալերում սաներին:

Ահա նախկին ձեռագրատան հարակից մեծ դահլիճում ենք: Գրքերով լիքն են պահարանները: Գրքեր կան գրված սեղանների վրա: Շենքից դուրս ենք գալիս և սաղարթուն ծառերով եզերված ծառուղիներով գնում ենք դեպի նախկին Սինոդի շենքը:

Մտնում ենք խոհանոց, որտեղ խոհարար վարպետը, օժանդակությամբ մեկ քանի օգնականների, կեսօրվան ճաշն է պատրաստում, խոշոր կաթսաների առաջ:

— Ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերից (պահքի օրեր), մսեղեն ճաշ ենք տալիս, առատ հացով և մրգերով, — ասում է վերատեսչը:

— Սաների առողջ դեմքերից և կազմից ախներն է, որ ստանում են որակով և քանակով լավ սնունդ, — խորհրդածում եմ ես:

— Միայն այդ չէ՝ նրանց առողջության պատճառը, — բացատրում է վերատեսչը, — շատ ժամանակ չէ, որ նրանցից ոմանք վերադարձել են Գեղարդից, որտեղ անց են կադրել ամառային երկու ամիսները:

Այցելում ենք սեղանատունը, ննջարաններ:

րը և հիանում ամենուրեք տիրող մաքրության, կոկիկության:

— Արտասահմանյան թեմերը օժանդակում են ճեմարանին, — հարցնում ենք վերատեսչին:

— Շատ քիչ, եթե չհաշվենք այս ննջարանի սարքավորումը և որոշ չափով հագուստեղեն, կարող ենք ասել, որ համարյա ոչինչ չենք ստանում, թեև սաներ պահել խոստացած անձերի անուանով մենք պահում ենք սաներ — ու-

գումարին պարզեց ճեմարանը վերաբանալու իր ծրագրերը...

Վեհափառը իսկույն ևեթ կատարեց իր խոստումը. դեռ այդ նույն 1945 թվի աշնանամտից բաց արեց ճեմարանը, որը այս տարի թեև կոխում է ահա իր գոյության հինգերորդ տարին և շուտով կտա իր անդրանիկ հունձքը: Դասախոսական և վարչատնտեսական կազմի ռոճիկները, սաների սննդյան, հագուստեղենի, կոշիկեղենի և այլ ծախսերը,

Էջմիածնի Հոգեւոր ճեմարանի II լսարանի մի խումբ ուսանողներ ճեմարանի գրադարանում պարապելիս:

ենք Գարակյոզյան սաներ, Հայկ Գավուբճյան սաներ, Ամերիկայի արևմտ. թեմի սաներ, Կալիֆորնիայի սաներ, Նդիայան սաներ, ձանիկ Չազըր սաներ և այլն: Ունենք նաև Նոր Նախիջևանի թեմի անուանով վեց սաներ, որոնց համար հարկ եղած՝ գումարները պետք է ուղարկվեն Հնդկաստանից՝ ատենոք Նոր Նախիջևանի համար կատարված Մասեհ Բաբաջանյանի կտակի հաշվին:

Լսելով վերառեսչի այս խոսքերը, չեմ կարողանում թաքցնել դարմանքս:

Վերհիշում եմ այն խանդավառությունը, որ ցույց տվեցին արտասահմանյան թեմերի ներկայացուցիչները և այն խոստումները, որ արեցին, երբ Վեհափառը 1945 թվի Համա-

ճեմարանին տրամադրված ավտոյի և մեքենավարի ծախսերը, գրենական պիտույքների ծախսերը և այլ շատ ու շատ ծախսեր հոգացվում են Հայաստանի և հարևան ռեսպուբլիկաների թեմերի հավատացյալների կողմից, իսկ արտասահմանի բազմաթիվ թեմերը քիչ ծանրություն են վերցրել իրենց վրա...: Արդար չէ ճեմարանի, «էջմիածին» ամսագրի և էջմիածնի միաբանության մյուս բոլոր ծախսերը ծանրացնել միմիայն արևելահայ թեմերի վրա:

Տեսչարան վերադառնալով, ցանկություն եմ հայտնում անձամբ ծանոթանալ սաներից մեկ քանիսի հետ և նրանց հետ զրուցել: Վե-

ռատեսուշը ինձ մոտ է ուղարկում մեկ քանի սաներ:

— Մենք Տ. Հայկ Գավուքճյանի սաներն ենք, — հայտնում են երեք պատանիներ, — ներս մտնելով տեսչարանից և ծանոթացնելով իրենց. ահա նրանք:

Արմենակ Գրիգորյան, էջմիածնի շրջանի ներքին Ջնյվա գյուղից: Ավարտել է էջմիածնի Միկոյանի անվան լրիվ միջնակարգ դպրոցը և մտել ճեմարան:

Փայլակ Այնթափյան, բնիկ Սուեփալի վազրֆ գյուղից, ներգաղթած Սիրիա—Լիբանանից: Հայրենիք գալուց առաջ չորս տարի սովորել է Երուսաղեմի Ժառանգավորացում: Ունի գրական ձիրք: Գրում է գողտրիկ բանաստեղծություններ, որոնցից մեկ քանիսը երևացել են «էջմիածին» ամսագրում Փայլակ Միածան ստորագրությամբ:

Մովսես Ղազարյան, Քեսապցի, ներգաղթած Սիրիա—Լիբանանից, սովորած Երուսաղեմի Ժառանգավորացում Փայլակի հետ:

Մանոթանանք Ամերիկայի արևմտ. թեմի սաների հետ:

Ռուբիկ Մարտիրոսյան, Երևանցի, Արովյանի անվան դպրոցից. հունիսին սարկավազ ձեռնադրված հինգ սաներից:

Քաջիկ Գևորգյան, Դարալագյազցի (Միկոյանի շրջան), սովորել է Երևան, Թումանյանի անվան լրիվ միջնակարգ դպրոցում: Մարկավազ է ձեռնադրված:

Այս երկուսն էլ տանն գրելու շնորհ և մասնակցում են «էջմիածին» ամսագրին, որտեղ տպագրվել էին և նրանց պատկերները:

Ահա և Տ. Ճանիկ Չազրրի սաները:

Անդրանիկ Գալեմդերյան, Քեսապցի, ներ-

գաղթած Սիրիա—Լիբանանից, սովորած Անթիլիասի դպրեվանդում, սարկավազ ձեռնադրված է ս. թ. հունիսին:

Մուրադյան Գուրգեն, էջմիածնցի, սովորած Միկոյանի անվան դպրոցում, երկրորդ լսարանցի:

Շուտով վերատեսուշը ներս է գալիս երկու սաների հետ:

— Խնդրեմ ծանոթացեք, սրանք էլ ձեր գավառից են— Սուեփա—Քեսապ շրջանից յոթ սան ունենք, այսօր երեք բավականին առիթ ունեցաք խոսելու ձեր այնքան ինքնատիպ և հետաքրքրական գավառաբարբառը, — ասում է վերատեսուշը ժպտալով:

Իգնատիոս Մարտիրոսյան, Սուեփալի Հաճի Հապիպլի գյուղից, ներգաղթած Սիրիա—Լիբանանից: Սովորել է Կիպրոսի Մելքոնյան հաստատությունում և Անթիլիասի դպրեվանդում: Սարկավազ է ձեռնադրված: Մասնակցում է ամսագրին, որտեղ տպվել է և իր պատկերը:

Հրանդ Վարուգյան, Սուեփալի Քեպուաի գյուղից: Սովորած Երուսաղեմի Ժառանգավորացում:

Ցանկալի էր ինձ մեկ առ մեկ ծանոթանալ նաև մյուս սաներին, հատկապես Եգիպտոսից ներգաղթած երեք սաների հետ, բայց այսօր ուշ է, որոշել եմ գալ մի ուրիշ անգամ:

Վերադառնում եմ Երևան լավագույն տպավորություններով: Ճեմարանը կրթական-բարոյական լավ հիմքերի վրա է դրված: Մնում է նյութական հաստատուն բազա ստեղծել նրա համար: Դրանում որոշ դեր վերապահված է Սփյուռքի թեմերին:

